

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Імені Дмитра Моторного

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕСУ

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ І БІЗНЕСУ

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ТУРИЗМІ

РОБОЧИЙ ЗОШИТ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

для здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр» зі спеціальності
242 «Туризм» за ОПП Туризм, 051 «Економіка» за ОПП Економіка
(на основі повної загальної середньої освіти)
факультет економіки та бізнесу

Мелітополь, 2022

Практичне заняття 1

Тема: Теоретичні засади інноваційного розвитку підприємств в сфері туризму.

Мета: Розгляд питань щодо сутності інновацій та інноваційних процесів.

Зміст

1. Характеристика інноваційної діяльності.
2. Класифікація інновацій.
3. Етапи, стадії інноваційного процесу
4. Життєвий цикл товару

В результаті розгляду теоретико-практичних питань студент повинен **вміти:**

- дати характеристику інновацій та інноваційному процесу;
- дати характеристику основним поняттям інноваційної діяльності;
- класифікувати інновації за основними критеріями;
- виділити основні етапи та стадії інноваційного процесу;
- охарактеризувати основні фази життєвого циклу товару.

Терміни та поняття

Нововведення. Інновації. Інноваційна діяльність підприємства. Інноваційний лаг. Інноваційна продукція та продукт. Інноваційна стратегія підприємства. Інноваційний потенціал організації. Туристична інфраструктура. Інновації в сфері послуг. Чинники інноваційного розвитку в туризмі. Напрями інноваційного розвитку в туризмі. Життєвий цикл товару.

Основні положення

Виробниче підприємство безперервно вводить нововведення у всі сфери діяльності. До цього його спонукають об'єктивні зовнішні глобальні процеси: зростання народонаселення і його потреби, які збільшуються, розвиток науки і техніки, загальне розширене відтворювання і конкуренція. Жодне підприємство не зможе скільки-небудь довго існувати, не вносячи помітних удосконалень у свою роботу. Інноваційні зміни в туристичному бізнесі відбуваються під впливом трансформаційних процесів у світовій економіці, бажання конкретної підприємницької структури відповідати потребам ринку, а також змін як «зворотної реакції», що відображає результат попередньої діяльності. Інновації в туризмі – складний процес, в якому задіяні споживачі туристичних послуг, організації, що їх надають, органи місцевого самоврядування та інші суб'єкти ринку.

Питання для перевірки

1. Актуальність інноваційної діяльності.
2. Чим відрізняється нововведення від інновації.
3. Інноваційна діяльність підприємства.
4. Інноваційна стратегія підприємства.
5. Інноваційний потенціал підприємства.
6. Життєвий цикл товару.

7. Етапи типового життєвого циклу.
8. Які чинники спонукають до інноваційних змін в туризмі.
9. Основні напрями інноваційного розвитку туризму

ЗАВДАННЯ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Задача 1

Обчислити, за скільки років окупляться витрати на придбання ліцензії на виготовлення техніки та запуск її у виробництво, якщо вартість ліцензії - 3 млн. дол., капітальні витрати на її освоєння і випуск - 250 тис. грн. Собівартість машини - 220 тис. грн., а ціна - 245 тис. грн. Річний обсяг виробництва - 1200 шт. Коефіцієнт переведення іноземної валюти у гривні - 40.

Розв'язання

Висновок:

Задача 2

Визначити економічний ефект від освоєння заводом нових установок, які він планує випускати протягом 6 років. Річний обсяг випуску продукції 800 шт. Собівартість установок складає 12500 грн., а їх оптова ціна 18500 грн. Ставка оподаткування прибутку 18 % від балансового прибутку.

Розв'язання

Висновок:

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ

Задача 3

На матеріалах статистичної інформації конкретної області України (<http://www.ukrstat.gov.ua> (згідно з варіантом) провести аналіз інноваційної активності промислових підприємств області.

Таблиця 1.3

Впровадження інновацій на промислових підприємствах

	Питома вага підприємств, що впроваджували інновації ¹ , %	Кількість впроваджених нових технологічних процесів, одиниць	у т.ч. маловідходних, ресурсозберігаючих	Кількість найменувань впроваджених інноваційних видів продукції, одиниць	у т.ч. нових видів машин, устаткування, приладів, апаратів	Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової ² , %
2013						
2014						
2015						
2017 ³						
2019 ³						
Темп росту, %						

Висновок:

КРОСВОРД №1

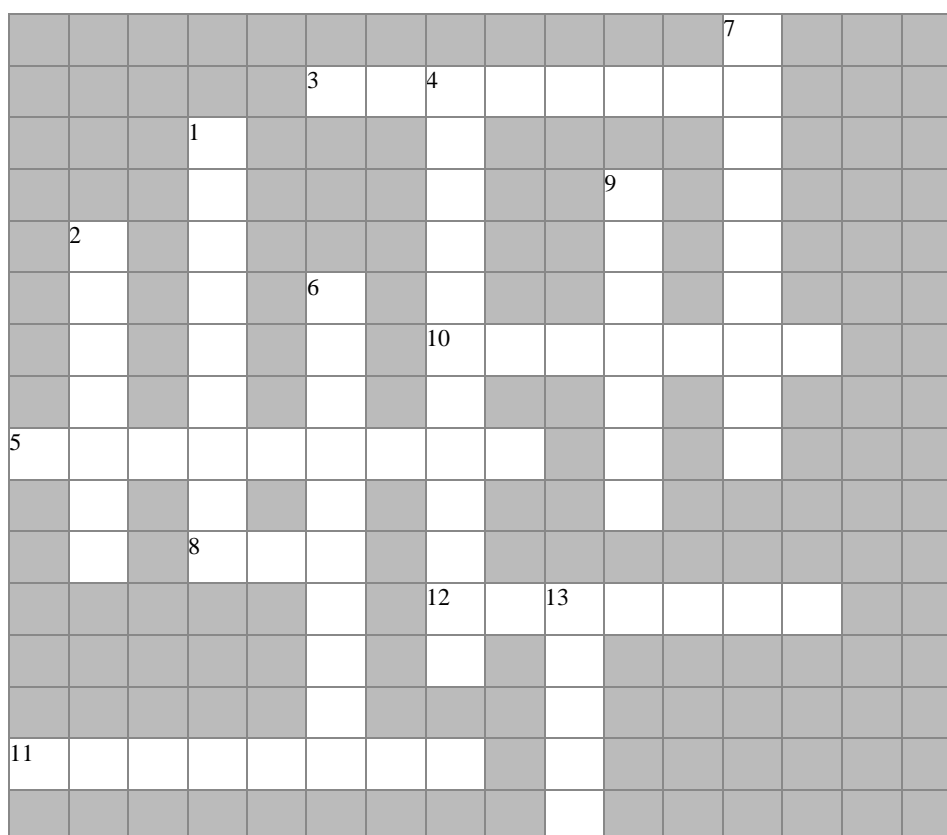
По горизонталі:

3. Хто запровадив термін «інновація»?
5. Тип інновацій, впровадження яких сприяє поліпшенню життя населення.
8. Період між появою новації та її впровадженням.
10. Тип інновації - запровадження випуску нового продукту.
11. Етап життєвого циклу, на якому спостерігається різке падіння збуту і зниження прибутків.

12. Результат науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, що відображає принципово новий механізм, який може стати основою появи значної частини інновацій та інноваційних процесів і суттєво вплинути на розвиток НТП.

По вертикалі:

1. Можливість створення нових нововведень, впровадження вже створених і своєчасного звільнення від старих.
2. Створення нового ринку товарів або послуг - це інновація...
4. Тип інновацій, зв'язаний з освоєнням нового джерела постачання сировини або напівфабрикатів.
6. Інновація, яка стосується впровадження заходів для охорони навколишнього середовища.
7. Етап швидкого сприйняття нового товару ринком і швидкого зростання прибутків.
9. Продукт інтелектуальної діяльності людей, оформлений результатом фундаментальних, прикладних чи експериментальних досліджень у будь-якій сфері людської діяльності.
13. Етап, на якому розробляють теоретичні основи певної проблеми; охоплює стадії фундаментальних і прикладних досліджень.

Запитання для дискусії:

1. Проаналізуйте характерні риси інновацій базуючись на узагальненні

різних точок зору.

2. Як в українському законодавстві окреслюється поняття «інновації»?
3. Які ключові компоненти включає дефініція «інновація»?
4. Охарактеризуйте ознаки сучасної класифікації інновацій.
5. Чому інноваційна діяльність часто ототожнюється з науковою або науково-дослідною діяльністю?
6. У чому полягають відмінності понять «інноваційний продукт» та «інноваційна продукція»?

Практичне заняття 2

Тема: Теорії інноваційного розвитку.

Мета: Ознайомитися з основними ринковими суб'єктами інноваційної діяльності та теоріями циклічного економічного розвитку.

Зміст

1. Підприємництво та інновації.
2. Теорії циклічного економічного розвитку.
3. Циклічність інноваційного розвитку.

В результаті розгляду теоретико-практичних питань студент повинен **вміти:**

- дати характеристику основним суб'єктам інноваційної діяльності;
- дати характеристику основним циклам економічного розвитку;
- охарактеризувати організаційні структури підтримання інноваційного підприємництва.

Терміни та поняття

Підприємництво. Види підприємництва: виробниче, комерційне, фінансове, консалтингове. Циклічність. Цикли Жюгляра. Промисловий цикл. Фази циклу. Цикли Кондратьєва. Цикли Кітчина-Крума. Цикли Кушцеця.

Основні положення

Інновація - це складова підприємництва, що завжди існує у ринковій економіці. Вона поєднує раціональне й ірраціональне, тому що, з одного боку, зміни повинні забезпечувати матеріальний або соціальний ефект, а з іншого - рушієм інновації є талант і неординарність мислення. Основними складовими інноваційної діяльності є новації, інвестиції та інновації. Новації формують ринок новацій, інвестиції на їх впровадження - ринок капіталу, інновації - ринок чистої конкуренції нововведень. Ці три компоненти разом з інноваційною інфраструктурою утворюють сферу інноваційної діяльності. Підприємництво можна визначити як ініціативну діяльність, здійснювану на свій ризик і під свою майнову відповідальність, спрямовану на систематичне отримання доходів або прибутку. Циклічність – це загальна форма руху, що відображає нерівномірність

розвитку, зміну еволюційних і революційних форм. Характерна риса циклічності в тому, що рух іде не по колу, а по спіралі, тобто на кожному новому циклі досягається більш високий рівень розвитку в порівнянні з попереднім.

Питання для перевірки

1. Охарактеризуйте основні складові сфери інноваційної діяльності.
2. Які підприємства входять до інноваційних на Україні?
3. Яка роль інновацій у циклічності економічного розвитку у контексті «довгих хвиль» М. Кондратьєва?
4. Сутність і фази економічного циклу. Охарактеризуйте фазу економічного циклу - «криза».
5. Поняття інноваційного підприємництва.
6. Поняття інноваційної інфраструктури.
7. Чому в економіці циклічність має свою специфіку?
8. Проаналізуйте досліджені виведені М. Кондратьєвим чотири основні закономірності циклів.
9. Охарактеризуйте основні положення теорії інноваційного економічного розвитку Й. Шумпетера.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Задача 1

Турфірма має 2 варіанта впровадження інноваційного проекту. На основі наведених даних про чистий прибуток та суму витрат на інноваційний проект розрахувати термін окупності інвестованого капіталу. Який з варіантів прийме організація, якщо критерій прийнятності складає 3 роки.

Таблиця 2.1

Вихідні дані

Період реалізації проекту	До початку проекту	Роки			
		2018	2019	2020	2021
	0	1	2	3	4
1 проект					
Чистий прибуток	-	750	740	780	850
Інноваційні витрати	-2800	-	-	-	-
2 проект					
Чистий прибуток	-	650	670	820	820
Інноваційні витрати	-2100	-	-	-	-

Розв'язання

В таблиці визначимо залишок непогашених інвестицій.

Таблиця 2.2

Визначення залишку непогашених інвестицій

роки	0	1	2	3	4
1 проект					
2 проект					

Ток 1=

Ток 2=

Висновок:

Задача 2

Визначити вклад у формування корпоративної ефективності функціонування акціонерного товариства кожного із його 6 підрозділів: 3 виробничих та 3 обслуговуючих, які виконують окремі складові елементи єдиного технологічного процесу. Розрахувати коефіцієнти корпоративної ефективності підрозділів та їх ранг.

Таблиця 2.3

Вихідні дані

Номер підрозділу	1	2	3	4	5	6
Витрати підрозділу, тис. грн	940	830	650	780	950	860
Чистий прибуток підрозділу, тис. грн..	85	80	75	60	95	85

Розв'язання

За вихідними даними визначимо показники ефективності діяльності кожного підрозділу, та їх вклад у формування успіху фінансово-промислової групи. Підрозділ з найвищим значенням коефіцієнту вносить найбільший вклад у формування корпоративної ефективності, а підрозділ з найменшим значенням коефіцієнту – найменший.

Загальні витрати АТ=

Чистий прибуток АТ=

$$K_{\text{корп.еф}} = \frac{\text{частка прибутку кожного підрозділу}}{\text{частка витрат кожного підрозділу}}$$

Висновок:

Практичне заняття 3

Тема: Інноваційні процеси в туризмі

Мета: Визначити сутність інноваційних процесів створення інновацій та їх особливості в туристичній діяльності

Зміст

1. Сутність інноваційних процесів.
2. Глобалізація економіки та її вплив на розвиток туризму.
3. Вплив політичної, економічної та соціальної сфер на інноваційні процеси в туризмі.
4. Інноваційні процеси в просуванні і комерціалізації туристичного продукту.

В результаті розгляду теоретико-практичних питань студент повинен **вміти:**

- дати характеристику основних видів та етапів інноваційного процесу;
- дати характеристику основним факторам які стимулюють інноваційні процеси в туризмі;
- охарактеризувати переваги електронного бізнесу

Терміни та поняття

Інноваційний процес. Види інноваційного процесу. Стадії та етапи інноваційного процесу. Ділове партнерство в туризмі. Форми співпраці. Таймшер. Дестинація. Пекідж-тур. Е-туризм. Е-подорожі.

Основні положення

Інноваційна активність проявляється через інноваційні процеси - цілеспрямовану діяльність по створенню, освоєнню у виробництві та просуванні на ринок продуктових, технологічних та організаційно-управлінських нововведень. У туристичному бізнесі інноваційний цикл починається з моменту виникнення ідеї про відкриття нового напрямку (дестинації) поїздок, створення нового продукту або внесення змін в існуючий, впровадження нових видів технології чи комунікацій. Розробляється і визначається цільова спрямованість продукту з орієнтацією на певного споживача, приблизне наповнення туристського продукту. Туризм має важливу перевагу перед іншими секторами

електронної торгів-лі – його споживач отримує придбаний продукт безпосередньо в місці його виробництва, в туристському центрі (немає необхідності доставляти продукт споживачеві по різних адресах).

Питання для перевірки

1. Що обумовлює потребу в інноваціях?
2. У чому сутність інноваційного процесу?
3. У чому відмінність інноваційного процесу від інноваційної діяльності?
4. Які фактори стимулюють інноваційні процеси в туристичній діяльності.
5. Які фактори перешкоджають інноваційному розвитку туризму.
6. Які переваги впровадження електронного бізнесу?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Задача 1

Компанія провела маркетингові дослідження ринку власної інноваційної продукції і встановила, що найближчим часом частка ринку компанії зросте з 14 до 18% при місткості ринку 52 млн. шт. продукту. Розрахуйте додатковий прибуток компанії в майбутньому році, якщо прибуток на один виріб складає 1406 грн., а місткість ринку не змінюється. Витрати на маркетингові зусилля в розрахунку на рік становлять 65 млн. грн.

Розв'язання

Висновок:

Задача 2

Туристичній фірмі запропоновані до впровадження три турпродукта. Визначить, який з них найрентабельніший, якщо відомо, що інвестиції: по першій інновації становлять 4500 грн., по другій - 7500 грн., по третій - 3580 грн.; очікуваний прибуток відповідно складає - 6400 грн., - 9700 грн., - 6500 грн.

Розв'язання

Висновок:

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ

Задача 3

Використовуючи статистичні дані «Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, за видами туризму» у 2010-2020 роках, які наведені на сайті області за вашим варіантом (<http://www.ukrstat.gov.ua>) провести аналіз та для більш наочного бачення тенденцій скласти рисунок за даними.

Таблиця 3.1

Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, за видами туризму (осіб)

	Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, усього	У тому числі		
		в'їзні (іноземні) туристи	виїзні туристи	внутрішні туристи
2010				
2011				
2012				
2013				
2014				
2015				
2016				
2017				
2018				
2019				
2020				
Темп росту, %				

Висновок:

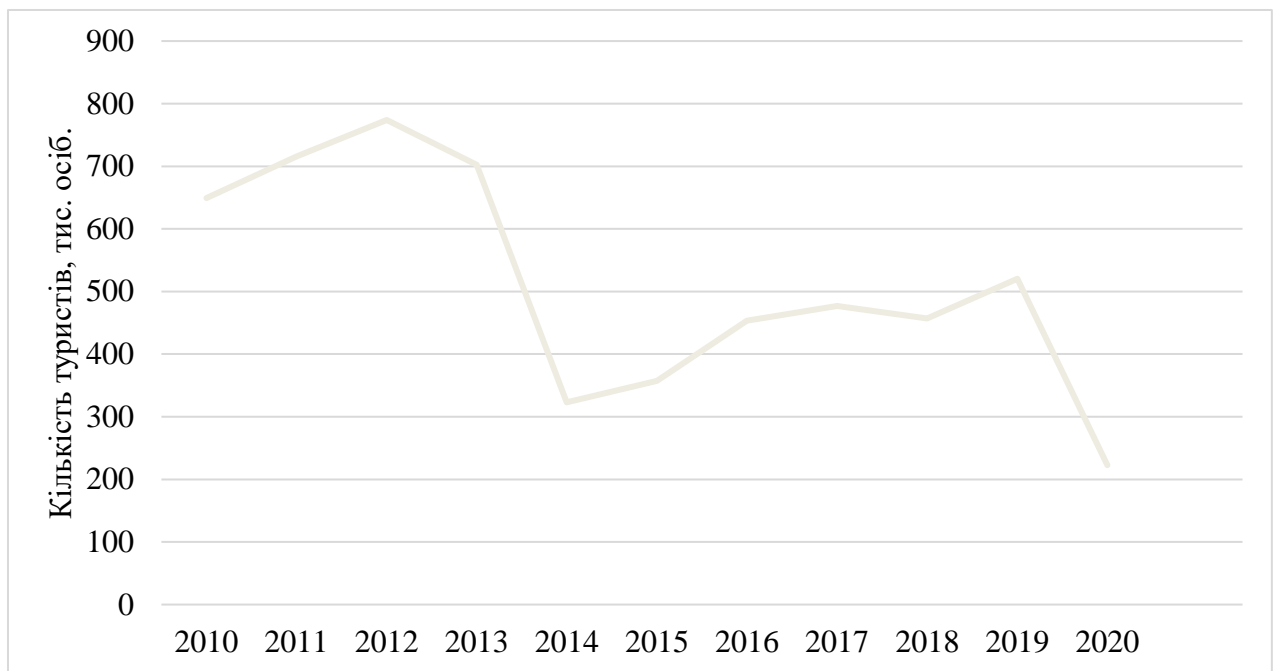

Рис. 3.1. Динаміка кількості туристів області за видами туризму, осіб

КРОСВОРД №3

По горизонталі:

3. Організаційна структура, метою якої є формування сприятливих умов для стартового розвитку малих підприємств через надання їм певного комплексу послуг і ресурсів.
5. Об'єднання наукових, науково-технологічних парків і бізнес-інкубаторів з метою надання імпульсу економічному розвитку регіону.
6. Вони створюють інновації для потреб вузького сегмента ринку, їх товари зазвичай ексклюзивні, є високоякісними і дорогими.
7. Ринок, на якому основним товаром є науковий і науково-технічний результат - продукт інтелектуальної діяльності.
9. Галузь науки, що вивчає різні проблеми теорії інновацій, зокрема проблеми створення та реалізації нововведень.
10. Інноваційна фірма, що здійснює свою діяльність за участю ризикового капіталу.

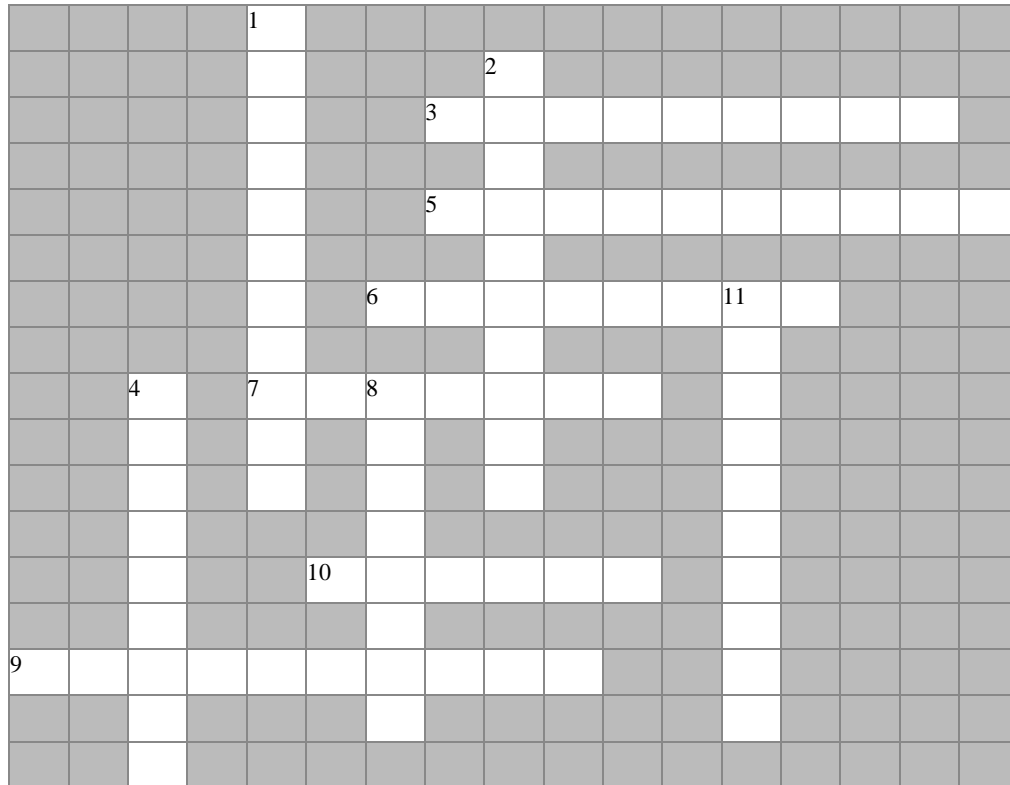
По вертикалі:

1. Фірми, які впроваджують принципово нові продукти, отримують надприбуток за рахунок їх великої наукомісткості і внаслідок піонерного виведення їх на ринок.
2. Ринок, на якому основним товаром є вільні фінансові кошти різних організацій, фінансово-кредитних установ, фондів тощо.
4. Фірми, які використовують інновації, створені іншими, збагачуючи їх

індивідуальними характеристиками, пристосовуючись до невеличких за обсягами потреб конкретного клієнта.

8. Вони орієнтуються на інновації, що здешевлюють виготовлення продукції, водночас забезпечуючи їй рівень якості, якого вимагає основна маса споживачів.

11. Об'єднання наукових, інноваційних, науково-технологічних парків і бізнес-інкубаторів на певній території з метою надання потужного імпульсу економічному розвитку регіону.

Практичне заняття 4

Тема: Державне регулювання інноваційної діяльності

Мета: Ознайомитися з сучасною нормативно-правовою базою інноваційної діяльності в Україні, державним регулюванням в галузі туристичної діяльності.

Зміст

1. Правове регулювання інноваційної діяльності в Україні.
2. Зарубіжний досвід державної політики у сфері інноваційної діяльності.
3. Державне регулювання туристичної діяльності.

В результаті розгляду теоретико-практичних питань студент повинен **вміти:**

- дати характеристику основним напрямам державної політики в галузі туризму;
- дати характеристику основним видам інноваційної політики;
- дати характеристику стратегічним напрямам регіональної туристичної політики;

- охарактеризувати шляхи державного регулювання інноваційної діяльності.

Терміни та поняття

Методи державного регулювання інноваційної діяльності. Державна інноваційна політика. Фактори розвитку національної інноваційної системи. Чинники, що перешкоджають розвитку інноваційних систем. Державне регулювання туристичної діяльності. Напрями державного регулювання сфери туризму. Основні види та завдання інноваційної політики в сфері туризму.

Основні положення

Інноваційний бізнес є одним з найбільш важливих чинників підтримки економіки, ключовим драйвером економічного зростання багатьох країн. Отже, управління інноваційною діяльністю у різних країнах відрізняється ступенем втручання держави, потребами суспільства та рівнем науково-технічного прогресу. На підставі аналізу інноваційних систем ряду країн можна зробити висновок про те, що в більшості моделей національних інноваційних систем одним з ключових гравців є держава. Держава проголосила туризм одним із пріоритетних напрямів розвитку економіки й культури та створює умови для туристичної діяльності. Законодавче регулювання туризму нормативними актами загальної дії здійснюється за допомогою окремих законів, але з урахуванням особливостей, передбачених Законом України «Про туризм» і в тих його частинах, що йому не суперечать

Питання для перевірки

1. У чому сутність інноваційної політики підприємств?
2. Охарактеризуйте типи інноваційної політики підприємства?
3. Вкажіть головні завдання інноваційної політики підприємства.
4. Охарактеризуйте основні складові інноваційної політики.
5. Від чого залежить інноваційний потенціал підприємства?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Задача 1

Проаналізуйте основні фактори, які чинять стимулюючу дію на інноваційні процеси в туризмі та гостинності. Наведіть конкретні приклади позитивного впливу в окремих країнах. Заповніть таблицю.

Таблиця 4.1

Фактори які чинять стимулюючу дію на інноваційні процеси в туризмі та гостинності

Фактор	Сутність впливу	Специфіка впливу фактора на інноваційні процеси в країні
--------	-----------------	--

		країна	Вплив (приклад для країни)
Нові напрями розвитку науки і техніки, поява нових технологій		Японія	
Економічна і політична ситуація в державі		Ісландія	
Нововведення, здійснювані міжнародними організаціями		Китай	
Прагнення компаній закріпити позиціонування на ринку		Великобританія	

Задача 2

Визначте роль окремих заходів та документів UNWTO для розбудови сфери туризму та гостинності в Україні. Заповніть таблицю.

Таблиця 4.2

Роль окремих заходів та документів UNWTO для розбудови сфери туризму та гостинності України

Матеріали заходу UNWTO	Роль для України
Всесвітня конференція з туризму в Манілі (Філіппіни) 1980 р	
Всесвітня конференція з туризму в Акапулько (Мексика, 1982 р.)	
XIV сесія Генеральної асамблеї UNWTO 2001р. в Сеулі (Південна Корея) і Осаці (Японія)	
Перша Всесвітня конференція по комунікаціях в туризмі (TOURCOM) 2004 р.	

Задача 3

Підприємство вирішило впровадити в виробництво продукове нововведення. Величина постійних витрат 200 тис. грн.. для даного виробництва. Максимально можливий обсяг випуску продукції становить 1300 одиниць. Одиниця продукції реалізується за ціною 500 грн, змінні витрати складають 350 грн. на одиницю продукції. Визначте розмір беззбиткового виробництва.

Розв'язання

Висновок:

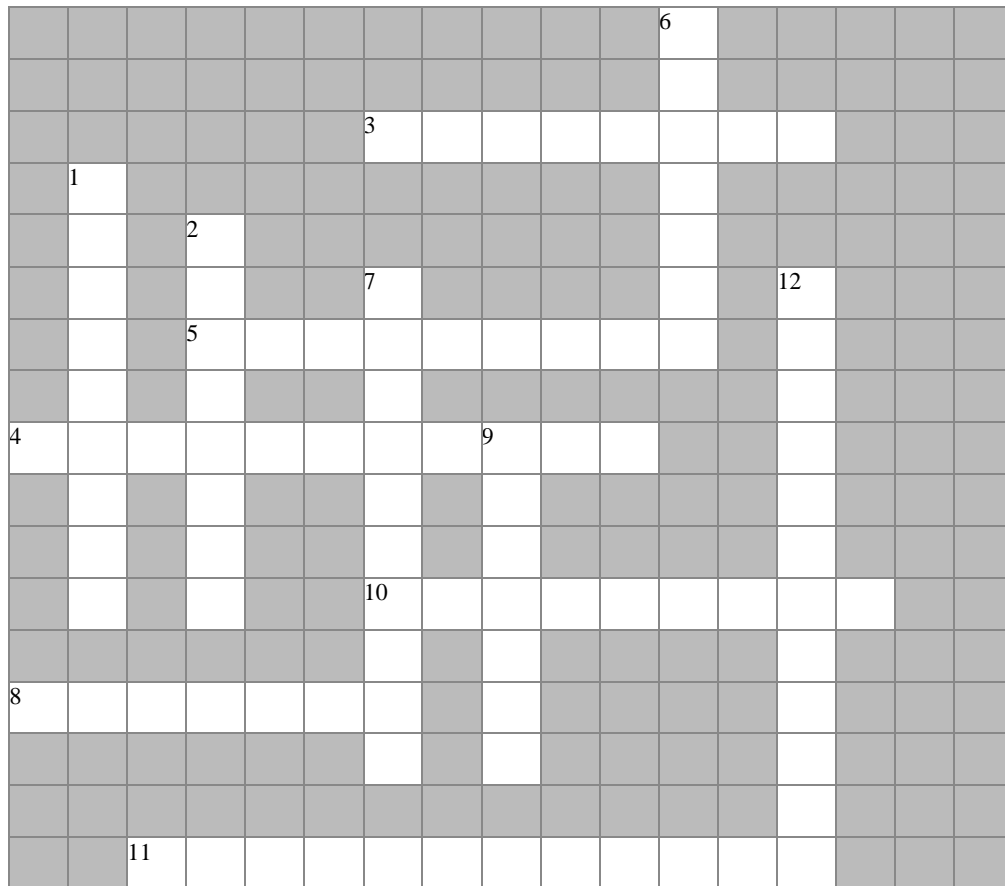
КРОСВОРД №2

По горизонталі:

3. Передавання суб'єктам, які не є авторами технологічних новацій, права на їх використання через продаж ліцензій і надання інжинірингових послуг.
4. Етап комерціалізації нововведення.
5. Кінцевий результат інноваційної діяльності, у вигляді нового або вдосконаленого продукту, нового або удосконаленого технологічного процесу, або у новому підході до соціальних послуг.
8. Що є результатом виконання інноваційного проекту і науково-дослідною і (або) дослідно-конструкторською розробкою нової технології чи продукції з виготовленням експериментального зразка чи дослідної партії.
10. Особа, яка ініціює процес упровадження інновації і бере на себе відповідальність за його реалізацію.
11. Тип інновацій, який зв'язаний з реорганізацією структури, методів та стилів управління.

По вертикалі:

1. Науковий результат, що вносить радикальні зміни в існуючі знання, розкриває досі не відомі закономірності, властивості та явища матеріального світу, істотно впливає на НТП і розвиток цивілізації.
2. Етап ЖЦТ, який характеризується уповільненням темпів збуту внаслідок придбання товару більшістю покупців.
6. Процес поширення нововведення для використання у нових місцях, сферах чи умовах.
7. Функція яка відрізняє нововведення від відкриття і винаходу.
9. Етап, на якому втілюють теоретичні конструкції явищ і процесів у матеріальну оболонку.
12. Тип інновації зв'язаний з введенням нового методу виробництва.

Практичне заняття 5

Тема: Інформаційні інноваційні технології в процесах туристичного обслуговування

Мета: Визначити особливості використання інформаційних технологій в туристичному обслуговуванні

Зміст

1. Інформаційні технології: значення та основні риси.
2. Інформаційно-комунікаційні технології у діяльності консолідаторів туризму.

В результаті розгляду теоретико-практичних питань студент повинен **вміти:**

- дати характеристику основним рисам інформаційних технологій в сфері туристичного обслуговування;
- охарактеризувати основні перешкоди до впровадження нововведень на підприємствах туристичного бізнесу

Терміни та поняття

Інформаційні технології. Розкручування брендів. Туристична послуга. Риси інформаційних технологій. Учасники телекомунікаційних систем. ІТ-індустрія. Основні сегменти віртуального сектору збуту продукту туроператору. Пошукові системи. Автоматизована інформаційна система з управління

Основні положення

Суть інформаційних технологій становлять методи і засоби формування та підтримки інформаційних потоків у системах управління об'єктами, у тому числі, підприємствами сфери туризму. Специфіка виробничих та обслуговуючих процесів туристичного бізнесу, активність споживачів у пошуку й виборі привабливих умов подорожувань серед широкого кола пропозицій змушують туристичних організаторів приймати радикальні інновації ІТ-сектору з метою оптимізації операційної та збутової діяльності. Сфера інформаційно-комп'ютерних технологій (ІКТ) віртуалізує частину виробничих та посередницьких торговельних операцій, здійснює управління економічними процесами від мега-, мета- до мікрорівня, пропонує застосування різновиду прикладних програм для ефективного управління й адміністрування підприємством.

Питання для перевірки

1. Що обумовлює потребу в інноваціях?
2. У чому сутність інформаційних технологій?
3. Охарактеризуйте основні риси інформаційних технологій
4. Які рівні автоматизації в туристичній індустрії вам відомі?
5. Охарактеризуйте основні перешкоди до впровадження інноваційних технологій в туристичному бізнесі.
6. Які тренди розвитку туризму в світі?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Завдання 1

Зазначити в таблиці основні перешкоди, які є до впровадження нововведень на підприємствах індустрії туризму та гостинності:

Таблиця 5.1

Основні перешкоди до впровадження нововведень на підприємствах індустрії туризму та гостинності

	Перелік перешкод
1	
2	
3	
4	
5	

Завдання 2

Наведіть перелік туристичних сайтів (порталів) та основні характеристики їх послуг.

Таблиця 5.2

Перелік сайтів

	Сайт порталу	Основна характеристика
1		
2		
3		
4		
5		
6		

Завдання 3

Проаналізуйте інноваційні зрушення у розвитку інформаційних та комунікаційних технологій (ІКТ) у сфері туризму та гостинності за окремими складовими і наведіть приклади їх вдалого застосування в туристичному та готельно-ресторанному бізнесі.

Таблиця 5.3

Вплив інформаційних та комунікаційних технологій на розвиток туристичного бізнесу

Складова ІКТ	Приклади застосування в туристичному та готельно-ресторанному бізнесі
Інтернет-сайти	
Інформаційні системи з базами даних	
Соціальні мережі	
Системи бронювання та продажу	
Геоінформаційні системи	

Зробіть висновок про зручність застосування ІТ в туристичному та готельно-ресторанному бізнесі.

Висновок:

Практичне заняття 6

Тема: Інноваційні проекти в туризмі

Мета: Визначити особливості інноваційних проектів в галузі туризму

Зміст

1. Інноваційний туристичний продукт як основа нового проекту.
2. Нові види і форми організації подорожей.
3. Система клубного відпочинку таймшер.
4. Аналіз тенденцій розвитку ринку світового медичного туризму.

В результаті розгляду теоретико-практичних питань студент повинен **вміти:**

- дати характеристику основним видам та формам організації подорожей в туризмі;
- дати характеристику основним питанням інноваційного проекту;
- охарактеризувати основні тенденції розвитку туризму

Терміни та поняття

Інноваційний проект. Туристичний продукт. Особливості екстремального туризму. Сухопутний туризм. Пригодницькі тури. Інноваційні напрями в туризмі.

Основні положення

Інноваційний проект – плановий комплекс технічних, виробничих, економічних і організаційних заходів, об'єднаних однією генеральною (основною) метою. Інноваційні проекти у туризмі пов'язані із: відновленням і розвитком духовних та фізичних сил туристів; якісно новими змінами турпродукту; підвищенням ефективності функціонування інфраструктури туризму; підвищенням ефективності процесів формування, позиціонування та споживання туристичних послуг; прогресивними змінами факторів виробництва (наприклад, скорочення терміну транспортування за рахунок впровадження нових швидкісних видів транспорту, поліпшення умов праці працівників туристичної індустрії, впровадження нових прогресивних методів (механізмів) перетворення факторів виробництва в послуги). *Туристичний продукт* – сукупність речових (предмети споживання), неречових (послуги)

споживчих вартостей, необхідних для повного задоволення потреб туристів, що виникають під час їхньої подорожі (поїздки) і викликані саме цією подорожжю.

Питання для перевірки

1. Що обумовлює потребу в інноваціях?
2. У чому сутність інноваційного проекту.
3. Розкрийте особливості туристичного продукту.
4. У чому сутність попиту і за якими аспектами його досліджують?
5. Охарактеризуйте інноваційні види туристичного продукту.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Завдання 1

Визначте переваги та недоліки розміщення сайтів в мережі Інтернет

Таблиця 6.1

Переваги та недоліки

	Переваги	Недоліки
1		
2		
3		
4		

Завдання 2

Наведіть в таблиці сучасні тренди в сфері гостинності та туризму.

Таблиця 6.2

Сучасні інноваційні тренди в сфері гостинності

	Тренди	зміст
1		
2		
3		
4		

Завдання 3

Наведіть приклади технологічних (у т. ч. збутових), маркетингових та управлінських інновацій у різних секторах сфери туризму та гостинності за останні 30 років. Заповніть таблицю 6.3.

Таблиця 6.3

Приклади інновацій у секторах сфери туризму та гостинності

Сектор	Приклади інновацій		
	технологічні	продуктові	маркетингові
туроператорський			
турагентський			
транспортний			
готельний			
харчування			
оздоровчий			

Практичне заняття 7

Тема: Оцінювання ефективності інноваційної діяльності

Мета: Ознайомитися з основними показниками оцінювання ефективності інноваційної діяльності.

Зміст

1. Показники ефективності оцінювання інноваційного проекту.
2. Аналіз ризиків інноваційного проекту.

В результаті розгляду теоретико-практичних питань студент повинен **вміти:**

- дати характеристику ефективності інноваційному проекту;
- розрахувати показники ефективності альтернативних проектів;
- дати характеристику можливим ризикам проекту, та розрахувати можливі збитки

Терміни та поняття

Інноваційний проект. Види інноваційних проектів. Порядок проведення експертизи. Основні показники ефективності інноваційних проектів. Основні ризики проекту.

Основні положення

Для вибору оптимального варіанту інноваційного проекту необхідно співставити, проаналізувати їх показники, характеристики. Тому вся інформаційна база, методи визначення вартісних та натуральних показників повинні бути співставними. Ризик, невизначеність, імовірність, надійність, гарантія, очікуваність – ці слова влітаються в процес обґрунтування фінансування інноваційних проектів, причому незалежно від того, бажаємо ми цього чи ні. Невизначеність властива практично будь-якому етапу інноваційного процесу. При розробці нового товару не завжди вдається вийти на заданий рівень технічного параметру. Щоб зменшити ризик інвестування в інноваційні проекти, застосовують так звану диверсифікацію, коли капітал вкладається не в один об'єкт, а в декілька.

Результати обґрунтування інноваційного проекту будуть тим ґрунтовнішими, чим, по-перше, ширшим буде вибір об'єктів, з яких вибирається аналог в якості бази порівняння, і по-друге, чим соліднішим буде документальне підтвердження основних параметрів аналога.

Питання для перевірки

1. Поясніть сутність проекту та інноваційного проекту.
2. Дайте визначення поняття ефекту та ефективності інноваційних проектів.
3. Охарактеризуйте види ефективності інноваційних проектів.
4. Назвіть і охарактеризуйте етапи загальної схеми оцінки ефективності інноваційних проектів.
5. Розкрийте склад поточних і капітальних витрат на інновації.
6. Розкрийте сутність економічного ефекту інноваційної діяльності, наведіть розрахункові формули.
7. Охарактеризуйте показники за допомогою яких можна оцінити економічний ефект інноваційного проекту, розкрийте їхні переваги та недоліки.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Задача 1

Розглядається 2 варіанта інноваційного проекту. Перший передбачає інноваційні витрати в розмірі 380 тис. грн., другий 450 тис. грн.. Грошові потоки проекту А складають 150, 160, 180 та 190 тис.грн. Грошові потоки проекту Б відповідно по роках складають 190, 190, 210 та 200 тис.грн. Визначить найбільш

привабливий проект за показниками чистого приведеного доходу, індексу рентабельності, якщо норма дисконтування складає 16 %.

Розв'язання

Таблиця 7.1

Розрахунок дисконтованих грошових потоків

роки	Грошовий потік за 1 проектом, тис. грн.	Грошовий потік за 2 проектом, тис. грн.	Дисконтний множник	Дисконтовані ГП	
				1 проект	2 проект
1					
2					
3					
4					

NPV=

Висновок:

Задача 2

Підприємству пропонується новинка – технологічна лінія з виробництва ковбасних виробів. Вартість лінії складає 100 тис. грн. Ставка податку на прибуток 20 %, норма дисконту 18 %. Вихідні дані наведені в таблиці. Визначить доцільність придбання новинки за показниками ефективності проекту: чистий приведений дохід, термін окупності.

Таблиця 7.2

Вихідні та розрахункові дані

	Показники	Роки		
		1	2	3
1	Обсяг продаж, тис. грн..	190	210	260
2	Матеріальні витрати, тис. грн.	120	130	160
3	В т.ч. амортизаційні відрахування, тис. грн.	40	40	40
4	Прибуток, тис.грн.			
5	Чистий прибуток, тис.грн			
6	Грошовий потік, тис.грн.			
7	Дисконтний множник			
8	Чистий дисконтований грошовий потік, тис.грн.			

Висновок:

Задача 3

Підприємству запропонували 2 інноваційних проекти. Грошові потоки проекту А складають 15 тис. дол. за перший рік та 13 тис. дол. за другий рік. Грошові потоки проекту Б – 14 тис. дол. за перший рік та 4 тис. дол. за другий рік. Інвестиції кожного інноваційного проекту 8 тис. дол. Який з проектів більш ризиковий, якщо дисконтна ставка зміниться з 18 % до 20 %?

Розв'язання

Необхідно розрахувати чисту сучасну вартість кожного інноваційного проекту при ставці 18% та 20%.

*Таблиця 7.3***Розрахунок сучасної вартості грошових потоків проекту А**

Рік	Грошові потоки	Відсотковий фактор сучасної вартості при:		Сучасна вартість грошових потоків при:	
		18%	20 %	18%	20 %
0					
1					
2					
Всього чиста сучасна вартість проекту					

*Таблиця 7.4***Розрахунок сучасної вартості грошових потоків проекту Б**

Рік	Грошові потоки	Відсотковий фактор сучасної вартості при:		Сучасна вартість грошових потоків при:	
		18%	20 %	18%	20 %
0					
1					
2					
Всього чиста сучасна вартість проекту					

Наступним етапом буде розрахунок відсотка зміни NPV по різних дисконтних ставках.

Зміна NPV_a= _____

Зміна NPV_b= _____

Висновок: _____

Задача 4

Підприємство по виробництву тваринницької продукції має 2 варіанта по впровадженню інноваційного проекту. На основі наведених даних про чистий прибуток та суму витрат на інноваційний проект розрахувати термін окупності та норму прибутку на інвестований капітал. Який з варіантів прийме підприємство, якщо критерій прийнятності складає 3 роки.

Таблиця 7.5

Вихідні дані

Період реалізації проекту	До початку проекту	Роки			
		1	2	3	4
	0				
1 проект					
Чистий прибуток	-	530	750	750	870
Інноваційні витрати	2300	-	-	-	-
2 проект					
Чистий прибуток	-	600	790	850	930
Інноваційні витрати	3050	-	-	-	-

Розв'язання

В таблиці 7.6 визначимо залишок непогашених інвестицій.

Таблиця 7.6

Визначення залишку непогашених інвестицій

роки	0	1	2	3	4
1 проект					
2 проект					

Ток 1=

Практичне заняття 8

Тема: Інноваційно-технологічна безпека

Мета: Ознайомлення студентів із різними формами інтелектуальних продуктів, видами об'єктів промислової власності та авторського права, формами передавання прав на об'єкти промислової власності.

Зміст

1. Правові аспекти охорони інтелектуальної власності.
2. Передавання права на об'єкти промислової власності.

В результаті розгляду теоретико-практичних питань студент повинен **вміти:**
- викласти матеріал лекцій згідно вимог з врахуванням самостійного завдання;

Терміни та поняття

Інтелектуальна власність. Інтелектуальний продукт Нематеріальні ресурси. Об'єкти промислової власності. Об'єкти, що охороняються авторським правом і суміжними правами. Промислова власність. Ноу-хау. Авторське право. Патент. Патентні угоди. Ліцензійні угоди. Інжиніринг. Ліцензія. Роялті. Паушальний платіж.

Основні положення

Інтелектуальна власність та її захист. Об'єкти права інтелектуальної власності. Державна система охорони інтелектуальної власності. Авторське право. Патентування. Інжиніринг. Ноу-хау. Лізинг. Франчайзинг. Захист інтересів України в інноваційній сфері. Головні загрози інноваційній безпеці України. Головні напрями державної інноваційної політики України.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

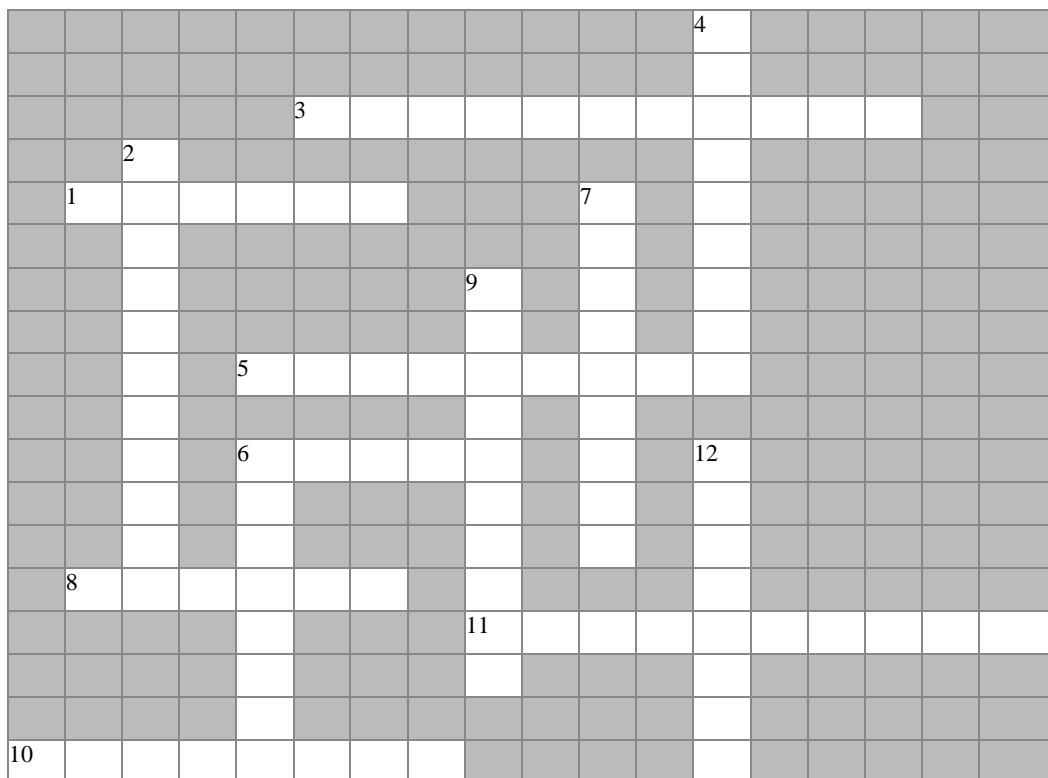

КРОСВОРД 1

По горизонталі:

1. Періодичні відсоткові або фіксовані сумарні відрахування ліцензіата на користь ліцензіара за права надані ліцензіаром.
2. Передавання прав на використання конфіденційної інформації, незапатентованих технічних досягнень, ноу-хау.

5. Вид ліцензії, що видається державою компаніям на виробництво продукту, запатентованого іншою компанією без її згоди.
6. Ліцензія, що надає ліцензіату виняткове право на використання патенту або ноу-хау протягом строку дії угоди і передбачає відмову ліцензіата від самостійного використання предмета ліцензії.
8. Свідоцтво, яке видається компетентним урядовим органом винахіднику і засвідчує його монопольне право на використання винаходу.
10. Ліцензія, яка залишає ліцензіару право надавати ліцензії на дану технологію іншим ліцензіатам на даній території.
11. Надання технологічних знань, необхідних для придбання, монтажу і використання куплених або орендованих машин і устаткування.

По вертикалі:

2. Ліцензія, при якій власник патенту з власної волі передає майнові права іншій особі на підставі договору, де регламентуються обов'язки кожної сторони, обсяг користування і порядок виплати винагороди.
4. Ліцензія, яка дає монопольне право ліцензіату використовувати і продавати куплену технологію, але в обсязі, визначеному умовами договору.
6. Вид ліцензії, що дозволяє передавання прав на використання запатентованого винаходу, тобто продаж патентних прав без ноу-хау.
7. Документ, що засвідчує юридичне право автора.
9. Платіж, що є зафіксованою в тексті ліцензійної угоди сумою, яка виплачується у вигляді одноразового платежу або частинами.

12. Дозвіл, який надається власником технології, захищеної або не захищеної патентом, зацікавленій стороні на використання цієї технології протягом певного часу, на певній території і за певну плату.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Задача 1

Виробниче підприємство планує поліпшити якість продукції. Прибуток від реалізації одиниці продукції складе 2300 грн. проти 990 грн. у базовому році. Питомі додаткові капіталовкладення, пов'язані з поліпшенням якості продукції - 3200 грн. Запланований річний обсяг продукції - 2400 виробів. Встановити доцільність цього заходу та обчислити річний економічний ефект від виробництва продукції підвищеної якості.

Розв'язання

1) Розрахуємо приріст прибутку на один виріб в результаті поліпшення якості продукції.

2) Визначимо річний економічний ефект від поліпшення якості продукції. Річний економічний ефект у виробника новітньої продукції може бути обчислений за формулою: $E_p = (\Delta\Pi - E_n \Delta K) \times N$,

де $\Delta\Pi$ - приріст прибутку в розрахунку на одиницю реалізованої продукції новітнього зразка (порівняно з реалізацією одиниці продукції попереднього зразка); E_n - нормативна ефективність; K - питомі капіталовкладення; N - річний обсяг випуску продукції поліпшеної якості.

3) Визначимо термін окупності додаткових витрат на поліпшення якості продукції: $T_{ок} = \frac{\Delta K \times N}{E_p}$

Висновок:

Задача 2

За річним планом передбачено проведення організаційно-технічних заходів, які підвищують випуск продукції з 11000 до 14000 т на рік та зменшують витрати на виготовлення 1 т продукції з 60 до 55 грн. Захід упроваджується з 1 січня

планового року. Ціна на одиницю продукції становить 80 грн, капітальні витрати 100 тис. грн. Визначити коефіцієнт ефективності та термін окупності заходу.

Розв'язання

$\Delta\Pi =$

$T_{ок} =$

$E_p =$

Висновок:

Практичне заняття 9

Тема: Фінансове та інвестиційне забезпечення впровадження інноваційних технологій в туризмі

Мета: Ознайомлення студентів щодо питань залучення і ефективності використання інвестиційних ресурсів; вивчення проблем оцінки, показників ефективності інноваційних проектів

Зміст

1. Фінансове забезпечення.
2. Інвестиційне забезпечення.
3. Інвестиційна привабливість в туризмі.

В результаті розгляду теоретико-практичних питань студент повинен **вміти:**

- викласти матеріал лекцій згідно вимог з врахуванням самостійного завдання;
- провести експертизу альтернативних проектів, та обрати кращий з них; розрахувати показники ефективності інновацій; виділити з пропонованих варіантів більш ефективніший;
- охарактеризувати види ефекту від впровадження нововведень

Терміни та поняття

Методологічні аспекти оцінювання ефективності інновацій. Значення і зміст моделі оцінювання ефективності інновацій. Сутність концепції управління інноваційними проектами. Складові інноваційного проекту як системи в динамічному оточенні. Поняття „внутрішні" і „зовнішні" зацікавлені сторони інноваційного проекту. Поняття „бізнес-процесу". Інвестиційна привабливість підприємства та зміст її аналізу. Оцінювання спроможності підприємства до інноваційного розвитку. Показники організаційно-технічного та управлінського рівня підприємства. Характеристика показників інноваційної діяльності підприємства.

Основні положення

Характеристика видів ефективності та етапів загальної схеми оцінювання ефективності інноваційних проектів. Склад поточних і капітальних витрат на інновації. Сутність економічного ефекту інноваційної діяльності. Умови виникнення та сутність мультиплікативного економічного ефекту. Визначення науково-технічного ефекту інноваційної діяльності, критерії та оціночні показники. Податковий ефект інноваційної діяльності. Податкові пільги. Сутність ресурсного ефекту і показники оцінювання покращання використання ресурсів. Сутність і оціночні показники екологічного ефекту інноваційної діяльності. Характеристика оціночних показників інноваційного проекту.

Основні етапи комплексного аналізу інноваційної діяльності підприємства та джерела його інформаційного забезпечення. Інвестиційна привабливість підприємства та зміст її аналізу.

Питання для перевірки

1. З якими критеріями оцінюють результати інноваційної діяльності?
2. З яких позицій оцінюють значущість інноваційного проекту?
3. За якими показниками здійснюють економічну оцінку інновацій.
4. Види ефектів від впровадження нововведень.
5. Система показників ефективності інноваційної діяльності.
6. Принципи оцінювання ефективності інноваційної діяльності.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Задача 1

Розроблено три варіанти винаходів на технологію виробництва. За даними таблиці потрібно розрахувати найбільш ефективний варіант. $E_n=0,15$

Таблиця 9.1

Вихідні дані

Показники	Варіанти		
	1	2	3
Інвестиції, млн. грн	22 500	27 600	19 700
Витрати виробництва на один виріб, тис. грн	13 600	14 700	13 700
Річний обсяг виробництва, тис. шт.	700	1 100	2 500

Розв'язання

Використовуючи метод приведених затрат, можна визначити найбільш ефективний варіант запропонованого винаходу за формулою:

$$C + E_n * K,$$

де C - річні витрати виробництва виробу; K - інвестиції.

Висновок:

Задача 2

Вибрати найбільш економічний вид вкладення капіталу в основні виробничі фонди. Критерієм вибору є мінімум зведених витрат. Нормативний коефіцієнт ефективності капіталовкладень дорівнює 0,15.

Таблиця 9.2

Вихідні дані для розрахунків

Показник	Значення варіанту	
	1	2
Обсяг випуску продукції в натуральних одиницях, шт.	180	180
Річні поточні витрати, які зв'язані з використанням обладнання, грн.	250	350
Обсяг капітальних вкладень на одиницю продукції, грн.	0,8	1,5

Розв'язання

Критерієм вибору кращого варіанту є мінімум зведених витрат.

Висновок:

Задача 3

Вибрати кращий з 2-х варіантів інвестицій в удосконалення технології виробництва 1500 одиниць продукції. Обґрунтуйте доцільність удосконалення виробничої технології, використовуючи вихідні дані, якщо $E_n=0,15$.

Таблиця 9.3

Вихідні дані

№	Показники	Діючий варіант	Варіанти	
			1	2
1	Собівартість одиниці продукції, грн./шт.	1600	1900	1300
2	Інвестиції, млн.грн.	4	3,5	4,5

Розв'язання

1) Визначимо зведені витрати по варіантах капіталовкладень:

Z1=

Z2=

Zд=

2) Визначимо річний економічний ефект від вдосконалення технології виробництва за формулою: $E_{річ} = (Z_{\sigma} - Z_n) \times N$,

Ерічн=

3) Визначимо термін окупності додаткових капітальних вкладень:

$$T_{ок} = \frac{K_n - K_{\sigma}}{E_{річ}}$$

Ток=

Висновок:
